

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

Warszawa, 12 stycznia 2017 roku

ZSR.422.7.2015.MK

**Pan
Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości
Prokurator Generalny**

Zawszemy Panie Ministrze,

mając na względzie ochronę praw dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, w nawiązaniu do wystąpienia Rzecznika Praw Dziecka z 25 maja 2015 roku (znak: ZSR.442.7.2015.KT), ponownie pragnę zwrócić uwagę Pana Ministra na problem realizacji przez sądy opiekuńcze przepisów ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (j.t. Dz. U. z 2016 r. poz. 575).

Zgodnie z art. 112⁷ § 1 k.r.o., sąd umieszcza dziecko w instytucjonalnej pieczy zastępczej, jeżeli brak jest możliwości umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej lub z innych ważnych względów nie jest to zasadne. Z powyższego przepisu wynika, że zasadą powinno być umieszczenie dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej. Natomiast umieszczenie dziecka w instytucjonalnej formie pieczy powinno być działaniem wyjątkowym, przedsięwziętym dopiero po wyczerpaniu możliwości udzielenia dziecku pomocy w rodzinie naturalnej lub umieszczenia go w rodzinie zastępczej.

Zgodnie art. 95 ust. 1 i 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego są umieszczane dzieci powyżej 10. roku życia, wymagające szczególnej opieki lub mające trudności w przystosowaniu się do życia w rodzinie. Umieszczenie dziecka poniżej 10. roku życia w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego jest możliwe jedynie w przypadku, gdy w danej placówce opiekuńczo-wychowawczej umieszczona jest matka lub ojciec tego dziecka oraz w innych wyjątkowych przypadkach, szczególnie gdy przemawia za tym stan zdrowia dziecka lub dotyczy to rodzeństwa.

26 lat Konwencji
o Prawach Dziecka

Powyższy przepis zawiera istotne ograniczenia w umieszczaniu w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego dzieci, które nie ukończyły 10. roku życia. Zasadą jest, że dzieci takie nie powinny być w nich umieszczane.

W myśl art. 231 i 232 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, od 1 stycznia 2016 r. w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego mogą być umieszczane dzieci wyłącznie powyżej 10. roku życia, natomiast mogą przebywać dzieci powyżej 7. roku życia, które zostały przyjęte w okresie przejściowym od 1 stycznia 2012 roku do 31 grudnia 2015 roku.

Niestety nadal zdarza się, że sądy wydają decyzję o umieszczeniu dziecka w instytucjonalnej pieczy zastępczej wbrew przepisom ww. ustawy. Powyższa praktyka dotyczy dzieci, które nie ukończyły 10. roku życia, pomimo że obowiązujące prawo zabrania umieszczania najmłodszych dzieci w placówkach tego typu.

Duża liczba małych dzieci przebywających – wbrew ogólnym zasadom – w instytucjonalnej formie pieczy zastępczej, skłoniła mnie do dokonania pogłębionej analizy tego problemu. W związku z powyższym zwróciłem się do wojewodów o udzielenie szczegółowych informacji na temat sytuacji małych dzieci przebywających w pieczy zastępczej (stan na dzień 30 lipca 2016 roku).

Z przekazanych przez wojewodów informacji wynika, że na terenie całej Polski w instytucjonalnej pieczy zastępczej na dzień 30 lipca br. przebywało 3 302 dzieci w wieku od 0 do 10 lat, w tym 206 dzieci w wieku 0–1, 433 dzieci w wieku 1–3, 941 dzieci w wieku 3–7 oraz 1722 dzieci w wieku 7–10 lat. Wśród małych dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej występuje znaczna grupa małoletnich umieszczonych niezgodnie z art. 95 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej – w placówkach na terenie całej Polski w badanym okresie przebywało 257 dzieci w wieku od 0 do 10 lat, w tym 13 dzieci w wieku 0–1, 40 dzieci w wieku 1–3, 93 dzieci w wieku 3–7 oraz 111 dzieci w wieku 7–10 lat.

Diagnostując sytuację małych dzieci zwróciłem się również do wojewodów o przekazanie danych na temat liczby rodzin zastępczych (niezawodowych, zawodowych, zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego oraz zawodowych specjalistycznych), funkcjonujących w poszczególnych województwach.

Szczególnie niepokojących danych w tym zakresie dostarcza *Raport z oceny realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* opracowany przez Koalicję na rzecz Rodzinnej Opieki Zastępczej, wydany w 2015 roku (dostępny pod adresem: www.koalicja.org). Wskazano w nim, że „w przypadku 22 powiatów umieszczano dzieci w instytucjonalnych placówkach, a nie ma w ogóle dzieci w pieczy rodzinnej zawodowej”.

Powyższa sytuacja budzi niepokój Rzecznika Praw Dziecka i wymaga podjęcia działań, które zapobiegą powierzeniu małych dzieci pod opiekę instytucji.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz.U. z 2015 r. poz. 2086), zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o podjęcie wielopłaszczyznowych działań w celu przeciwdziałania zjawisku umieszczania małych dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej i zagwarantowania respektowania obowiązujących przepisów.

W załączeniu przedstawiam *Informację Rzecznika Praw Dziecka z badania sytuacji opiekuńczo-wychowawczej oraz prawnej małych dzieci w wieku 0-10 lat przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej*.

Jednocześnie w nawiązaniu do pisma Ministra Sprawiedliwości z 14 lipca 2015 roku (znak: DSO-I-072-8/15), zwracam się z prośbą o przekazanie Rzecznikowi Praw Dziecka informacji, na jakim etapie są prace badawcze Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości dot. *pieczy zastępczej w praktyce sądowej* oraz kiedy można spodziewać się przedstawienia ich wyników.

Z wyrazami szacunku
Marek Piński